

L'art d'aprendre (I)

Published by [Interacció](#) [1] on 05/09/2018 - 10:00 | Last modification: 21/10/2020 - 13:27

Què és el que ens fa perdre la llibertat expressiva? El que comença sent uns gargots de colors, aviat passen a ser formes figuratives: una casa, un arbre o els nostres progenitors. Aquest procés innocent que s'inicia a la infància, només és el principi d'un distanciament entre la llibertat artística creativa i l'aprenentatge curricular.

Sensibilitzar en les **pràctiques artístiques**, ja des d'[edats primerenques](#) [2], ajuda a **desvetllar la curiositat i activar el desenvolupament** de les persones durant tota la vida. Ja fa anys que [Ken Robinson](#) [3], va despertar un ingent nombre d'educadores i mestres amb la xerrada TED titulada: '[Les escoles maten la creativitat](#) [4]'. De la mateixa manera que amb '[Escuelas creativas](#) [5]', planteja la necessitat d'un canvi de paradigma en els processos d'aprenentatge a escala mundial:

"El mundo está experimentando cambios radicales, así que también necesitamos una revolución en el terreno de la educación. Como casi todas las grandes transformaciones, esta lleva tiempo gestándose, y en numerosos lugares ya está en marcha. Y no viene de arriba, sino de abajo, como debe ser." (Robinson, 2016, p.28)

L'ART COM A LLENGUATGE

Les **arts visuals** tenen un **codi tan obert** que en realitat ens poden conduir per l'aprenentatge [matemàtic](#) [6] un dilluns a l'escola i al mateix temps formar part del procés de construcció d'un [robot](#) [7] en un '[makerspace](#) [8]' el dissabte. Generalment el paper de les **arts visuals a les aules** s'ha vist minoritzat perquè es troba **fora de les assignatures troncales**. Aquest fet provoca que massa vegades s'entengui com una matèria més, en comptes d'entendre les **arts com un llenguatge** pròpiament, i per tant **una eina transversal** per l'aprenentatge de la resta de matèries.

"L'art és el llenguatge a partir del qual es fa arribar la ciència a la gent" diu [Eugènia Balcells](#) [9], artista que treballa sobre els possibles mecanismes educatius de l'art. Però l'educació actual, en un context d'hegemonia política neoliberal, intenta motivar el seu alumnat mitjançant eines diverses amb l'objectiu de generar treballadors creatius. Ja sigui mitjançant el treball per projectes, l'ús de les noves tecnologies o fomentar el treball en grup. En aquest context de canvi de paradigma a les escoles, l'art es comença a veure també com una eina amb la finalitat d'activar la creativitat en funció de les demandes del mercat. Amb la creativitat per bandera alguns centres fan us de les [STEAM](#) [10], l'acrònim de: 'Science, Technology, Engineering, Art, Mathematics' o el que és el mateix, l'unió de ciències i arts com a mètode educatiu.

Cada vegada més l'art s'inclou com a **part del mètode** d'aprenentatge de les disciplines troncal en línies educatives actuals, en bona part, amb l'objectiu de potenciar l'**economia creativa**; incloent-hi les **indústries culturals** i l'**economia del coneixement**. El tema el tracten en profunditat els editors de "[Teaching Art in the Neoliberal Realm. Realism versus cynism](#) [11]", [Pascal Gielen](#) [12] i [Paul de Bruyne](#) [13], que descriuen què ens porta a l'educació actual basada en la por:

Igual que el fonamentalisme, el neoliberalisme també s'alimenta de la por. És la por de l'impuls i de l'ideal utòpic: la llibertat.(Gielen; De Bruyne, 2013, p.5)

La llibertat és un element clau en la creació artística. La mateixa llibertat que fa por, des de les institucions fins a la majoria de mestres i educadores. Recullen des de la por a arriscar i errar, fins la por a la improductivitat. Són molts els camins per on es poden superar aquestes pors i llençar-se al buit de la llibertat creativa. D'entre totes les possibilitats, **destaquem alguns projectes**, mostra d'accions al voltant de les arts visuals **amb propòsits transformadors i educatius**.

Fotografia de la 7a edició d'Art i Escola - ACVic

L'ART DINS LES AULES

Sabem que el 90% d'informació que arriba al nostre cervell és [visual](#) [14]. La nostra cultura és sobretot visual. Si tant és així, per què no es pren seriosament l'aprenentatge a través de les arts visuals?

Malgrat algunes veus apunten que "**En educació s'ha experimentat en gairebé tot, no hi ha receptes màgiques ni dietes miraculoses.**" com diu [Xavier Díez](#) [15]. Actualment trobem molts mètodes que incorporen

les arts visuals per l'aprenentatge obligatori, amb l'objectiu d'innovar els mètodes pedagògics, i assimilar la realitat de l'entorn i l'esperit crític d'una forma creativa. En alguns casos són els mateixos **professors** que apliquen aquests **mètodes a l'aula** mitjançant formacions com la de la [Escuela Art Thinking](#) [16], del col·lectiu [Pedagogias invisibles](#) [17] o de programes de formació artística per a mestres com [L'art contemporani no em fa por](#) [18] d'[Experimentem amb l'art](#) [19].

APRENDRE PELS CAMINS DE L'ART

Trencar amb el romanticisme de l'art acadèmic, vol dir superar l'idea de l'artista [geni](#) [20] de Kant. Avui, **la producció artística és a l'abast de tothom**, i és la clau que ens permet obrir l'aprenentatge cap a d'altres camps com les ciències, **des de l'activació estètica a la pràctica artística**.

Aquesta tasca es pot dur a terme comptant amb les [escoles d'art municipals](#) [21]. Però també i sobretot amb les connexions que es creen mitjançant projectes de creació educatius entre centres d'ensenyament i espais culturals o de creació.

Com a exemples, trobem el consolidadíssim [Zona Intrusa](#) [22] de **Mataró**, on els estudiants de secundària realitzen **pràctiques artístiques contemporànies** vinculades al [MAC](#) [23] (Mataró Art Contemporani) entorn un mateix tema durant tot un curs. En aquest sentit, però treballant també des de primària, el projecte [Escoles Tàndem](#) [24] de la [Fundació Catalunya-La Pedrera](#) [25], posa en relació escoles amb centres i equipaments culturals tan grans i diversos com el [Museu Nacional](#) [26], el [Teatre Nacional](#) [27] o el [Mercat de les flors](#) [28] i també científics com l'[IRB Barcelona](#) [29] o el [Parc Científic de Barcelona](#) [30] (PRB). Més enllà, [Josep Perelló](#) [31] treballa la [divulgació](#) [32] i la [ciència ciutadana](#) [33] amb **projectes artístics participatius**, també amb professores i alumnes gràcies a la recerca del grup [OpenSystems](#) [34].

Pel que fa a l'àmbit local, aquest tipus de projectes es solen desenvolupar en capitals on ja hi ha equipaments culturals. És el cas de l'[UNZIP](#) [35], programa d'Arts Visuals impulsat per l'**Ajuntament del Prat de Llobregat**, que s'adapta a les realitats escolars del municipi, [En Residència](#) [36] on els artistes fan residència amb els alumnes a Barcelona, l'art d'enfoc territorial del [Terraosai](#) [37] a **Terrassa**, [Artescola](#) [38] que apropa les arts a les escoles de **Vic** o el projecte [AMiC](#) [39] que treballa amb el professorat a **Manresa**.

Cada cop són més diversos els projectes que generen aquest nexa entre centres educatius i la creació d'arts visuals. Però les possibilitats encara són immenses, les sinèrgies infinites, les possibilitats de fer xarxa a l'abast de totes. Com diu Pere Solà

De ben segur, la **col·laboració entre els treballadors socials i pedagogs**, d'una banda, i **els creadors** de les diverses arts, de l'altra, serveix i **servirà per dibuixar una pedagogia racional, científica i humanitària** oberta als reptes ecològics i urbanístics d'un món **que necessita posar la intel·ligència, el sentiment i la imaginació al servei de la justícia i la llibertat**. (Solà, 2009, p. 23)

[Inicieu sessió](#) [40] o [registreu-vos](#) [41] per enviar comentaris

ROBINSON, Ken [Escuelas creativas: la revolución que está transformando la educación](#) [42]. Barcelona : Grijalbo, 2016

GIELEN, Pascal ; DE BRUYNE, Paul (ed.). [Teaching art in the neoliberal realm. Realism versus cynicism](#) [43]. Amsterdam : Valiz, 2013

SOLÀ, Pere. Resignificació de les pedagogies llibertàries a Catalunya en el marc de la creació i de la cultura

contemporànies A: [D'allò comú permanent Quadern pedagògic](#) [44]. Barcelona : Sitesize, 2009 p. 19-25.

Categories: Interacció 2018

Categories: Interacció: jornades

Categories: Article

Tags: governança cultural

Tags: polítiques culturals

Tags: educació i cultura

Tags: arts i creació

- [45]

Source URL: <https://interaccio.diba.cat/en/CIDOC/blogs/2018/art-aprendre/>

Links:

[1] <https://interaccio.diba.cat/en/members/interaccio>

[2] <https://www.culture.gouv.fr/Actualites/L-veille-artistique-des-jeunes-enfants-passerelle-vers-l-acces-a-la-culture>

[3] https://es.wikipedia.org/wiki/Ken_Robinson

[4] <http://interaccio.diba.cat/CIDOC/blogs/2012/ken-robinson>

[5] http://cercles.diba.cat/cgi-bin/koha/opac-detail.pl?biblionumber=45947&query_desc=kw%2Cwrdl%3A%20Escuelas%20creativas

[6] https://reunir.unir.net/bitstream/handle/123456789/2856/Ester_Garcia_Company.pdf?sequence=1&isAllowed=y

[7] <https://www.poppy-project.org/fr/education/>

[8] <http://interaccio.diba.cat/CIDOC/blogs/2017/mon-maker>

[9] <http://www.eugeniabalcells.com/>

[10] <http://interaccio.diba.cat/CIDOC/blogs/2018/%252Finnovar-fusio-arts-ciencia>

[11] <http://cercles.diba.cat/cgi-bin/koha/opac-detail.pl?biblionumber=45933>

[12] <http://cercles.diba.cat/cgi-bin/koha/opac-search.pl?q=au:%22Gielen,%20Pascal%22>

[13] <http://cercles.diba.cat/cgi-bin/koha/opac-search.pl?q=au:%22De%20Bruyne,%20Paul%22>

[14] <https://www.puromarketing.com/42/22337/poder-imagen-contenido-visual-nos-atrae-tanto.html>

[15] <https://www.vilaweb.cat/noticies/xavier-diez-escola-nova-21-no-te-res-de-nou-es-com-una-operacio-de-marketing/>

[16] https://criatures.ara.cat/escola/art-thinking-transformar-educacio_0_1795020506.html

[17] <http://www.pedagogiasinvisibles.es/nosotras/#pedagogiasinvisibles>

[18] <http://www.experimentem.org/00novetats/formprofessorat.html>

[19] <http://interaccio.diba.cat/members/eart>

[20] http://www.academia.edu/9061260/La_doctrina_del_geni_en_Kant

[21] <https://www.diba.cat/es/web/educacio/escoles-musica-dansa-arts>

[22] http://www.mataroartcontemporani.cat/posts_projectes/zona-intrusa/

[23] <http://www.mataroartcontemporani.cat/>

[24] <http://www.fundaciocatalunya-lapedrera.com/ca/content/escoles-t%C3%A0ndem>

[25] <http://fundaciocatalunya-lapedrera.com/ca/home>

[26] <http://www.museunacional.cat/ca>

[27] <https://www.tnc.cat/>

[28] <http://mercatflors.cat/>

[29] <https://www.irbbarcelona.org/ca>

[30] <http://www.pcb.ub.edu/portal/ca/home>

[31] <https://twitter.com/josperello?lang=ca>

[32] <http://interaccio.diba.cat/etiquetes/ciencia/divulgacio>

[33] <http://interaccio.diba.cat/etiquetes/ciencia/ciencia-ciudadana>

- [34] <http://www.ub.edu/opensystems/ca/>
- [35] http://www.unzip.elprat.cat/presentacio3_1/_5G1ICS7tAW4KZTBrrv5BNzcxoevHBqwWbsCP7YvWp5avyqZwxZmuLQ
- [36] <http://www.enresidencia.org/ca>
- [37] <https://terraoasi.wordpress.com/terra-oasi/>
- [38] <https://www.acvic.org/ca/art-i-escola>
- [39] http://amic.fub.edu/?page_id=12
- [40] <http://interaccio.diba.cat/>
- [41] <http://interaccio.diba.cat/form/alta-comunitat>
- [42] <https://cercles.diba.cat/cgi-bin/koha/opac-detail.pl?biblionumber=45947>
- [43] <https://cercles.diba.cat/cgi-bin/koha/opac-detail.pl?biblionumber=45933>
- [44] <http://interaccio.diba.cat/sites/interaccio.diba.cat/files/quadernpedagogic.pdf>
- [45] <https://interaccio.diba.cat/node/7660>